

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Львівський інститут економіки і туризму

**«РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ЕТНОТУРИЗМУ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

*Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
молодих вчених та студентів*

(25—26 квітня 2012 р.)

Львів
2012

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Львівський інститут економіки і туризму

ББК 75.81

«Розвиток українського етнотуризму: проблеми та перспективи» : [Текст] : Зб. матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених (Львів, 25-26 квітня 2012 р.) / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Львівський інститут економіки і туризму. — Львів : ЛІЕТ, 2012. — 263 с. — 300 пр. — ISBN 978-966-2400-14-4.

У збірнику матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених висвітлюються проблемні питання, пов'язані із визначенням поняття «етнічний туризм», його місця у структурі туризму. Комплексно статті учасників конференції окреслюють здобутки, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку етнотуризму в Україні; аналізують основні ресурси етнічного туризму з метою залучення їх до формування конкурентоспроможного туристичного продукту України.

Для наукових, науково-педагогічних працівників, фахівців сфери туризму, аспірантів та студентів вищих навчальних закладів.

ОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Львівський інститут економіки і туризму

**Донецький національний університет
економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського**

Львівська асоціація розвитку туризму

УПОРЯДНИКИ:

Бочан І. О. — ректор ЛІЕТ, д. е. н., професор, голова оргкомітету;

Завальницька Н. Б. — проректор з наукової роботи і туризму ЛІЕТ, к. е. н., доц.;

Цимбала О. С. — завідувач музейного комплексу

Рекомендовано до друку

Вченою радою Львівського інституту
економіки і туризму (протокол № 4 від 21. 06. 2012 р.)

ISBN 978-966-2400-14-4

© Львівський інститут
економіки і туризму, 2012
© Автори статей, 2012

ЗМІСТ

<i>Бочан І. О.</i> Вступне слово	7
<i>Матвійчук Т. Д.</i> Особливості використання історичної та культурної спадщини в туризмі	9
<i>Бублик М. І., Буняк С. О., Коропецька Т. О.</i> Етнотуризм в Україні: стратегічний напрям державних цільових програм розвитку	12
<i>Гаврилюк А. М.</i> Календар подієвого етнотуризму як сувенірний бренд України	17
<i>Булик Н. М.</i> Замки Галичини: дослідження ХІХ ст. і сучасний стан	23
<i>Смикова М. О., Фенько Є. М., Цибенко О. В.</i> Роль українських діаспор за кордоном у розвитку українського етнотуризму	32
<i>Кучинська І. В., Цимбала О. С.</i> Особливості організації етнотурів в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку	37
<i>Стоколос-Ворончук О. О., Парійчук К. Р.</i> Анімаційні програми в етнотуризмі	45
<i>СЕКЦІЯ І: РОЗВИТОК ЕТНОТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТИ</i>	
<i>Цегельник Ю. О.</i> Трипільська культура як складова розвитку етнічного туризму Київщини	49
<i>Агаркова-Лях І. В.</i> Греко-скіфське городище «Кара-Тобе» як перспективний об'єкт етнографічного туризму в західному Криму	55
<i>Смикова М. О., Філоненко А. Д., Лазарева Ю. С.</i> Вплив національно-культурних об'єднань Донецької області на розвиток етнотуризму (на прикладі грецьких поселень)	60
<i>Адамишин О. М.</i> Історичні пам'ятки Волині у дослідженнях Ю. Захарука ...	66
<i>Безручко Л. С., Димочкіна В. В.</i> Етнотуристичний потенціал Турківщини: сучасний стан та перспективи використання	70

УДК: 94+930.85:338.48

Матвійчук Т. Д.
Львівський інститут економіки і туризму

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІСТОРИЧНОЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В ТУРИЗМІ

Ідея статті полягає в теоретичному обґрунтуванні можливостей використання історичної та культурної спадщини у туризмі шляхом створення туристичного продукту.

Ключові слова: історія, культура, туризм, туристичний продукт.

Розвиток та ефективне функціонування туристичної сфери має дуже цікаву особливість, яка полягає у тому, що більшість туристичних послуг і продуктів для впровадження та реалізації потребують певним чином впорядкованої та економічно обґрунтованої стратегії. Особливим чином це стосується об'єктів історичної та культурної спадщини, від особливостей позиціонування яких на ринку туристичних послуг значно залежить рівень розвитку туризму. Більшість об'єктів історичної та культурної спадщини, що мають потенціал використання у туризмі, потребують вдалого маркетингового позиціонування та професійного перетворення їх на туристичні продукти. Адже лише інформаційно наповнений та економічно обґрунтований туристичний продукт має всі шанси доповнити та збагатити розвиток туризму в Україні.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Поняття історичної та культурної спадщини безумовно потребують глибинного теоретичного аналізу, однак у науковій літературі історично-культурне середовище та пам'ятки минулого інтерпретуються як невід'ємні ознаки туристичного потенціалу України.

Як зазначає Ю. В. Серета, завдяки туристичним практикам відбувається трансляція культурних цінностей, збереження історичної пам'яті, консолідація, зростання внутрішньої солідарності конкретного суспільства, а також підвищення толерантності у міжкультурних і міждержавних відносинах, формування іміджу країни та становлення глобальної спільноти [5, с. 1]. Тут особливо важливо звернути увагу на можливості трансляції культурних цінностей шляхом реалізації пам'яток історії та культури у туризмі. Особлива роль у такій реалізації належить етнічному туризму.

О. М. Азарян, класифікуючи туристичний продукт на підставі потреб, етнічний туризм інтерпретує як «знайомство з визначними пам'ятками, культурою, традиціями, звичаями» [1, с. 24]. Проте, перетворення культури як цінності на форму представлення України світові (не лише, як держави, але як і унікального культурного середовища) потребує особливого виду

творчості та професіоналізму фахівців туристичної сфери у поєднанні з застосуванням відповідних технологій.

М. Борушак, описуючи основні складові реалізації туристичного бізнесу в умовах певного регіону, звертає увагу саме на капітал, технології, кадри та туристичні ресурси [2, с. 11]. Серед ресурсів, якими характеризується високий потенціал розвитку туризму, поряд із природними умовами, особливістю географічного походження, М. Борушак також зазначає історичну спадщину та насиченість визначним пам'ятками [2, с. 31].

Історична та культурна спадщина не завжди є адаптованою для представлення та презентації, саме тому важливим є туристичний менеджмент, як своєрідна праця над конкретними об'єктами, яка, не змінюючи самі об'єкти, змінює ставлення до них та робить їх цікавими.

В. Г. Явкін, описуючи поняття «туристичний менеджмент» та обґрунтовуючи роль менеджера у туризмі, зазначає, що «менеджер — це той, хто самостійно організовує експлуатацію туристичних ресурсів» [7, с. 7]. Ефективний менеджмент дає позитивні результати за умови, якщо у ньому використовуються найновіші інформаційні технології.

С. В. Мельниченко, досліджуючи інформаційні технології в туризмі, необхідною умовою успішної роботи туристичних підприємств називає активне впровадження сучасних інформаційних технологій у їх діяльність [4, с. 5]. Ще одним важливим елементом реалізації (у значенні не лише продажу, але, насамперед, втілення в життя) історичної та культурної спадщини є наукові дослідження.

В. К. Федорченко, описуючи структуру професійного мислення та компетентності фахівця сфери туризму, включає у цю структуру наукове мислення, як продовження та доповнення організаційно-практичної діяльності [6, с. 159].

Мета даного дослідження полягає у тому, щоб обґрунтувати важливість та необхідність інформаційного та наукового забезпечення об'єктів історичної та культурної спадщини для представлення їх як туристичних продуктів.

Історична та культурна спадщина кожного суспільства відіграє важливу роль у соціокультурних процесах, що у цих суспільствах відбуваються. І, навпаки, у випадку, якщо така спадщина не є зрозумілою сучасним поколінням, вона може стати невикористаною частиною значного потенціалу економічного, наукового, історичного та культурного характеру. Такі об'єкти (часто внаслідок відсутності туристичного менеджменту) вимагають постійних фінансових дотацій, в той час, коли за умови відповідного позиціонування можуть бути частиною економічно рентабельних туристичних продуктів.

Для збереження та передачі наступним поколінням історичної та культурної спадщини українського народу об'єкти такої спадщини повинні бути зрозумілими, інформаційно наповненими та науково дослідженими.

Література

1. Азарян О. М. Аналіз комплексу маркетингу на міжнародному ринку туристичних послуг : Монографія / О. М. Азарян, Н. Л. Жукова, О. А. Іщенко, Г. О. Ворошилова. — Донецьк : ДонДУЕТ, 2005. — 135 с.
2. Борушак М. Проблеми формування стратегії розвитку туристичних регіонів : Монографія / М. Борушак. — Львів : ІРД НАН України, 2006. — 288 с.
3. Вишневська О. О. Феномен туризму у сучасному соціокультурному просторі: Монографія / О. О. Вишневська. — Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. — 296 с.
4. Мельниченко С. В. Інформаційні технології в туризмі: теорія, методологія, практика: Монографія / С. В. Мельниченко. — К.: КНТЕУ, 2007. — 493 с.
5. Серета Ю. В. Туристичні практики як соціокультурний феномен: особливості конструювання в сучасному українському суспільстві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соціологічних наук: 22.00.04 «Спеціальні та галузеві соціології» / Юлія Серета. — Харків, — 2010. — 20 с.
6. Федорченко В. К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму: Монографія / В. К. Федорченко // За ред. Н. Г. Ничкало. — К. : Видавничий Дім «Слово», 2004. — 472 с.
7. Явкін В. Г., Руденко В. П., Король О. Д. Проблеми географії та менеджменту туризму: Монографія / В. Г. Явкін, В. П. Руденко, О. Д. Король та ін. — Чернівці: Рута, 2006. — 260 с.

Matviychuk T.

PECULIARITIES OF THE HISTORICAL AND CULTURAL HERITAGE USING IN TOURISM

The idea of the paper is a theoretical feasibility study of historical and cultural heritage using possibility in tourism by creating a tourism product.

Key worlds: history, culture, tourism, tourism product.

РЕЗОЛЮЦІЯ
II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ТА СТУДЕНТІВ
«РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ЕТНОТУРИЗМУ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»
(25–26 квітня 2012 р., м. Львів, Україна)

Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених та студентів «Розвиток українського етнотуризму: проблеми та перспективи» відбулася 25–26 квітня 2012 р. у Львові на базі Львівського інституту економіки і туризму. Захід організовано спільно з Донецьким національним університетом економіки і торгівлі імені М. Туган-Барановського та Львівською асоціацією розвитку туризму за підтримки Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Мета конференції — окреслити значення поняття «етнічний туризм» та визначити його місце у структурі туризму; дослідити здобутки, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку етнотуризму в Україні; визначити основні ресурси етнічного туризму з метою залучення їх до формування конкурентоспроможного туристичного продукту України.

У роботі конференції взяли участь молоді вчені — студенти та викладачі вищих навчальних закладів із Києва, Львова, Донецька, Севастополя, Хмельницька, Івано-Франківська, а також представники органів влади, громадських організацій та туристичних фірм — всього понад 120 учасників.

Згідно регламенту роботи конференції відбулося пленарне та два секційні засідання, на яких заслухано та обговорено понад 40 доповідей, які висвітлювали широке коло актуальних питань, серед яких: визначення та уніфікація поняття «етнічний туризм», обґрунтування розвитку етнотуризму як одного із стратегічних напрямків державних цільових програм, аналіз представлених на ринку України етнотурів з впровадженням у них елементів анімаційних програм, дослідження етнокультурного потенціалу України та ролі українських діаспор у розвитку і популяризації української культури.

Заслухавши та обговоривши доповіді, учасники конференції констатують: Україна має великий потенціал для розвитку етнічного туризму, насамперед, завдяки своїм самобутнім традиціям, неповторній національній кухні, гостинності українців та наявності етнотуристичних ресурсів.

Учасники конференції усвідомлюють, що на сьогодні існує чимало підходів до визначення поняття етнотуризм як в українській, так і в американській, європейській та російській науці. Така термінологічна неузгодженість зумовлена відсутністю закріплення на законодавчому рівні підходів до цього поняття, а також широким науковим дискурсом термінологічних проблем видової класифікації туризму. Розвиток етнічного туризму є важливим для соціально-культурного й економічного розвитку держави через популяризацію народних звичаїв і традицій серед сучасників, а також їх

збереження для майбутніх поколінь. Адже шляхами та засобами туризму можна гідно пропагувати національно-культурну спадщину, багате історичне минуле та привабливість рідного краю не лише на внутрішньому, але й на міжнародному туристичному ринку.

Етнотуризм також сприяє вирішенню соціально-економічних проблем регіону, створює сприятливе макросередовище, що проявляється в розширенні зайнятості населення у сфері обслуговування, формуванні додаткового заробітку, стимулюванні розвитку інфраструктури, зокрема транспортних комунікацій, зв'язку, мережі торгівлі, засобів розміщення, закладів харчування, відпочинково-розважальних комплексів. Таким чином, етнотуризм має бути пріоритетним напрямком у складі державних цільових програм розвитку економіки.

Учасники конференції визнають, що етнічний туризм буде затребуваний у майбутньому у зв'язку з унікальністю, автентичністю його пропозиції. Це підкреслюється тим фактом, що етнічне розмаїття скорочується зі швидкістю, яка відповідає темпами втрати біологічного розмаїття. Корінні нечисленні народи є носіями унікальної культури та системи господарювання, відтак перспективним буде поєднання етнічного туризму з розвитком екологічного туризму на територіях їх традиційного проживання. Для цього Україна має потужну ресурсну основу.

З огляду на все вищесказане, учасники конференції рекомендують:

1. Розробити Концепцію та стратегію розвитку етнічного туризму в Україні й використати їх пріоритетні напрямки для формування цільової Державної програми розвитку українського етнотуризму.
2. Підготувати пропозиції до Закону України «Про туризм», в яких чітко окреслити суть, понятійний апарат та класифікацію етнотуризму.
3. Розпочати роботу зі формування робочої групи з проблем розвитку етнотуризму із залученням фахівців з різних регіонів України.
4. Активізувати зусилля науковців, громадських організацій, представників національних общин, туристичних фірм з метою популяризації маловідомих ресурсів етнотуризму та розробки на їх основі оригінальних туристичних продуктів.
5. Сприяти розвитку етнотрадицій та використанню туристичних ресурсів провідних рекреаційних регіонів України.
6. Розробляти анімаційні та фестивальні програми на основі українських народних забав, ігор, святкових дійств як перспективні шляхи популяризації здобутків національної культури.
7. Сприяти формуванню і популяризації етнічних сувенірних брендів, зокрема і «Календаря подієвого етнотуризму в Україні».
8. Активізувати діяльність українських етнографічних та краєзнавчих музеїв, історико-культурних заповідників, музеїв під відкритим небом з метою популяризації етнокультурної спадщини минулих поколінь.
9. Туристичним операторам збагачувати туристичний продукт елементами унікальної етнокультурної спадщини.

10. Науковцям розробляти та публікувати наукові дослідження, підручники та навчально-методичні матеріали з етнічного туризму.
11. Залучати студентів ВНЗ туристичного профілю для збору етнографічних матеріалів у процесі виконання науково-пошукових досліджень.
12. Оргкомітету конференції видати збірник доповідей учасників конференції.

Учасники конференції висловлюють щиру подяку адміністрації Львівського інституту економіки і туризму за якісний організаційний та науковий рівень проведення конференції.

*Ухвалено учасниками конференції
26 квітня 2012 р., м. Львів*

**«РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ЕТНОТУРИЗМУ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
молодих вчених та студентів

Матеріали подано в авторській редакції

Підписано до друку 21. 06. 2012 р. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура «Таймс Нью Роман».
Друк офсетний.
Наклад 300. Замовлення № 26-05/12.

Львівський інститут економіки і туризму
79007, м. Львів, вул. Менцинського, 8
Тел.: (032) 272-68-80, (032) 294-95-78
тел./факс: (032) 272-20-94,
e-mail: lebk@org.lviv.net
nviddil@i.ua

Друк ТзОВ «Компанія «Манускрипт»»
79008, м. Львів, вул. Руська 16/3
Тел./факс: (032) 235-51-40